

Spis treści

Rozdział I Zdrowie i płodność kobiety

Cele operacyjne rozdziału	21
1. Okresy życia kobiety.....	23
1.1. Okres dojrzewania, pokwitania.....	23
1.2. Okres dojrzałości płciowej	33
1.3. Okres przekwitania.....	35
2. Opieka nad kobietą w różnych fazach jej życia	41
2.1. Okres pokwitania	41
2.2. Okres dojrzałości płciowej	43
2.3. Okres przekwitania.....	46
3. Planowanie rodziny	49
3.1. Zasady ogólne.....	49
3.2. Metody naturalne	50
3.3. Antykoncepcja	58
3.4. Trudności z rozrodem.....	63
4. Ćwiczenia sprawdzające	69

Rozdział II Cięża

Cele operacyjne rozdziału	72
1. Fizjologia ciąży	73
1.1. Wstęp	73
1.2. Zmiany hormonalne w czasie ciąży	75
1.3. Podział życia wewnątrzmacicznego na okresy	76
1.4. Rozpoznanie ciąży	76
1.5. Czas trwania ciąży	82
1.6. Monitorowanie stanu płodu	83
2. Opieka przedporodowa	89

2.1. Opieka przedkoncepcyjna	89
2.2. Trójpoziomowa organizacja opieki perinatalnej	90
2.3. Opieka profilaktyczna nad kobietą ciężarną	92
2.4. Styl życia kobiety w okresie ciąży	97
2.5. Najczęstsze dolegliwości w czasie ciąży i sposoby radzenia sobie z nimi	111
2.6. Przygotowanie do rodzicielstwa i porodu	116
3. Ćwiczenia sprawdzające	121

Rozdział III Poród

Cele operacyjne rozdziału	124
1. Poród fizjologiczny	125
1.1. Wprowadzenie	125
1.2. Definicja porodu fizjologicznego	125
1.3. Czynniki biorące udział w wyzwoleniu czynności skurczowej mięśnia macicy	125
1.3.1. Termin porodu	126
1.3.2. Neurohormonalne uwarunkowania początku porodu	129
1.4. Charakterystyka czynności skurczowej macicy	130
1.4.1. Czynnościowy podział mięśnia macicy	131
1.4.2. Skurcze ciążowe	131
1.4.3. Przebieg fali skurczowej w mięśniu macicy	131
1.5. Mechanizm porodu prawidłowego	132
1.5.1. Budowa kanału rodnego	132
1.5.2. Płód	133
1.5.3. Stan ogólny rodzącej	135
1.5.4. Mechanizm porodowy płodu	135
1.5.5. Mechanizm porodowy popłodu	136
1.6. Okresy porodu	137
2. Opieka nad kobietą podczas porodu fizjologicznego	139
2.1. Rozpoznanie początku porodu i udanie się do szpitala	139
2.2. Przyjęcie kobiety rodzącej do szpitala	140
2.3. Badanie położnicze – jego podstawowe elementy	141
2.4. Prowadzenie porodu	148
2.5. Żywienie i nawadnianie w czasie porodu	149
2.6. Pozycje ciała w czasie porodu	149
2.7. Nawiązanie współpracy z rodzącą i osobą towarzyszącą	151

2.8. Udogodnienia dla rodzących	152
2.9. Walka z bólem w czasie porodu	152
2.10. Monitorowanie czynności serca płodu	154
2.11. Postęp porodu	155
2.12. Obserwacja stanu ogólnego i położniczego w trzecim okresie porodu	156
2.13. Pielęgnowanie kobiety w IV okresie porodu	157
3. Poród przedwczesny	159
3.1. Definicja	159
3.2. Epidemiologia	160
3.3. Etiologia i czynniki ryzyka porodu przedwczesnego	160
3.4. Przedwczesne pęknięcie pęcherza płodowego a poród przedwczesny	162
3.5. Zasady postępowania w przypadku przedwczesnego pęknięcia błon płodowych	162
3.6. Niewydolność cieśniowo-szyjkowa	163
3.7. Przewidywanie i profilaktyka porodu przedwczesnego	163
3.8. Postępowanie w porodzie przedwczesnym	164
3.9. Prenatalna terapia kortykoidami	166
3.10. Prowadzenie porodu przedwczesnego	167
4. Poród operacyjny	169
4.1. Cięcie cesarskie	169
4.1.1. Wskazania do cięcia cesarskiego	170
4.1.2. Technika cięcia cesarskiego	173
4.1.3. Znieczulenie do cięcia cesarskiego	176
4.1.4. Powikłania po cięciu cesarskim	177
4.2. Zabieg kleszczowy	178
4.2.1. Budowa kleszczy położniczych	179
4.2.2. Warunki do nałożenia kleszczy	180
4.2.3. Wskazania do zabiegu kleszczowego	181
4.2.4. Technika wykonania zabiegu kleszczowego	181
4.2.5. Powikłania zabiegów kleszczowych	184
4.3. Trakcja próżniowa	184
4.3.1. Instrumentarium	185
4.3.2. Wskazania do założenia próżniociągu położniczego	186
4.3.3. Przeprowadzenie zabiegu	187
4.3.4. Zalety i wady klinicznego zastosowania próżniociągu	188

5. Ćwiczenia sprawdzające	191
---------------------------------	-----

Rozdział IV   Połóg

Cele operacyjne rozdziału	194
1. Przebieg porodu fizjologicznego	195
2. Laktacja i karmienie piersią	199
2.1. Fizjologia laktacji	199
2.2. Skład mleka kobiecego i jego znaczenie dla zdrowia dziecka	200
2.3. Zmienność mleka kobiecego	203
2.4. Korzyści wynikające z karmienia piersią	205
2.5. Prawidłowa technika karmienia piersią	206
2.6. Czynniki warunkujące prawidłową laktację i hamujące ją	211
2.7. Promocja karmienia piersią	212
2.8. Grupy wsparcia	214
2.9. Trudności w karmieniu piersią	215
3. Obserwacja i pielęgnowanie kobiety w porodu fizjologicznym	219
4. Opieka nad kobietą w porodu po cięciu cesarskim	229
5. Zakażenia porodowe	237
5.1. Zakażenia miejscowe i ogólne	237
5.2. Porodowe zapalenie gruczołu piersiowego	238
6. Pielęgnowanie w zakażeniach porodowych	241
6.1. Zasady ogólne	241
6.2. Pielęgnowanie w zakażeniu ran krocza i pochwy	241
6.3. Pielęgnowanie w zakażeniu błony śluzowej jamy macicy	243
6.4. Pielęgnowanie w posocznicy porodowej	244
6.5. Pielęgnowanie w porodowym zapaleniu piersi	247
7. Profilaktyka zakażeń porodowych	249
8. Ćwiczenia sprawdzające	255

Rozdział V   Noworodek

Cele operacyjne rozdziału	258
1. Klasyfikacja noworodków	259
2. Noworodek donoszony	261
2.1. Zmiany przystosowawcze do życia pozamacicznego	264
2.2. Opieka lekarska nad noworodkiem	269
2.3. Ocena stanu ogólnego noworodka	270

2.4. Resuscytacja noworodków	272
2.5. Noworodki za małe i za duże do wieku płodowego	274
2.6. Noworodki urodzone po terminie	275
2.7. Szczepienia w okresie noworodkowym	276
2.8. Testy przesiewowe	276
3. Pielęgnowanie noworodka donoszonego	279
3.1. Postępowanie z noworodkiem w sali porodowej.....	279
3.2. Przyjęcie noworodka na oddział położniczo-noworodkowy	283
3.3. Pielęgnowanie i obserwacja dziecka w ciągu pierwszych 12 godzin życia.....	283
3.4. Pielęgnowanie i obserwacja dziecka w ciągu kolejnych dni pobytu w szpitalu	284
3.5. Pielęgnowanie w stanach przejściowych okresu noworodkowego	286
3.6. Wypis noworodka ze szpitala – zalecenia dla matki/rodziców odnośnie pielęgnowania dziecka w domu	287
4. Noworodek niedojrzały – wcześniak	289
4.1. Trudności adaptacyjne do życia pozamacicznego.....	289
4.2. Żywienie noworodka urodzonego przedwcześnie	294
4.3. Retinopatia wcześniaków.....	296
4.4. Szczepienia ochronne i testy przesiewowe	296
4.5. Opieka medyczna nad wcześniakiem po wypisaniu ze szpitala ..	297
5. Obserwacja i pielęgnowanie noworodka niedojrzałego.....	301
5.1. Postępowanie z noworodkiem niedojrzałym w sali porodowej ..	301
5.2. Obserwacja i pielęgnowanie w kolejnych dniach po narodzinach	302
5.3. Udział matki/rodziców w opiece nad noworodkiem niedojrzałym	306
5.4. Wypis ze szpitala – przygotowanie matki/rodziców do opieki nad dzieckiem w domu	307
6. Ćwiczenia sprawdzające	309

Rozdział VI Wybrane zagadnienia z patologii ciąży

Cele operacyjne	312
1. Krwawienia podczas ciąży	313
1.1. Poronienia	313

1.1.1. Podział kliniczny poronień.....	314
1.2. Łożysko przodujące.....	315
1.2.1. Postępowanie w łożysku przodującym	316
1.3. Ciąża pozamaciczna	316
1.3.1. Objawy kliniczne	317
1.3.2. Diagnostyka.....	317
1.3.3. Leczenie	318
1.4. Ciąża szyjkowa	318
2. Pielęgnowanie ciężarnej z poronieniem zagrażającym.....	321
2.1. Przyjęcie do szpitala i oddziału	321
2.2. Leżenie w łóżku	322
2.3. Obserwacja i ocena	322
2.4. Odżywianie.....	324
2.5. Zapobieganie zaparciom	324
2.6. Zapewnienie spokoju i odpoczynku	325
2.7. Higiena ciała.....	327
2.8. Ćwiczenia gimnastyczne.....	327
2.9. Wypis ze szpitala i zalecenia do domu	328
3. Postępowanie pielęgniarki w przypadku niepomyślnego zakończenia ciąży	331
3.1. Przygotowanie do zabiegu łyżeczkowania jamy macicy.....	331
3.2. Opieka pielęgniarska podczas i po zabiegu.....	332
3.3. Wypis ze szpitala i zalecenia do domu	334
4. Nadciśnienie w ciąży	337
4.1. Nadciśnienie przejściowe.....	337
4.2. Stan przedrzucawkowy (preeklampsja).....	338
4.2.1. Rozpoznanie stanu przedrzucawkowego.....	338
4.2.2. Klasyfikacja stanu przedrzucawkowego	339
4.2.3. Leczenie	339
4.2.4. Ukończenie ciąży	340
4.3. Rzucawka	340
4.3.1. Postępowanie w rzucawce	341
4.4. Zespół HELLP	341
5. Pielęgnowanie ciężarnych z objawami stanu przedrzucawkowego ...	343
5.1. Pielęgnowanie w postaci łagodnej	343
5.2. Pielęgnowanie w postaci ciężkiej stanu przedrzucawkowego.....	348
6. Opieka nad kobietą, u której wystąpił atak rzucawki	351
7. Konflikt serologiczny w układzie Rh	355

7.1. Istota i niebezpieczeństwa konfliktu serologicznego	355
7.2. Prenatalna diagnostyka choroby hemolitycznej	357
7.3. Leczenie choroby hemolitycznej płodu.....	359
7.4. Ukończenie ciąży powikłanej konfliktem serologicznym	361
7.5. Profilaktyka konfliktu serologicznego	362
8. Konflikt serologiczny w układzie grupowym ABO	363
9. Badania diagnostyczne stosowane w położnictwie	365
9.1. Kardiotokografia	365
9.2. Elektrokardiografia płodowa	367
9.3. Pulsoksymetria płodowa	367
9.4. Pobieranie próbki krwi płodu.....	367
9.5. Testy dojrzałości płuc płodu.....	368
9.6. Określanie poziomu alfa-fetoproteiny (AFP)	368
9.7. Amnioskopia	368
9.8. Amniopunkcja (amniocenteza)	369
9.9. Badanie kosmówki.....	369
9.10. Kordocenteza – badanie krwi płodowej	369
9.11. Ocena komórek płodowych w krążeniu matki.....	370
9.12. Badania ultrasonograficzne.....	370
9.13. Profil biofizyczny	371
9.14. Badanie przepływu krwi metodą Dopplera.....	371
10. Ćwiczenia sprawdzające	373

Rozdział VII Wybrane zagadnienia z ginekologii

Cele operacyjne	376
1. Zakażenia i stany zapalne w ginekologii	377
1.1. Zapalenie sromu – <i>vulvitis</i>	378
1.1.1. Zapalenie gruczołu przedsionkowego większego	380
1.1.2. Kłykciny kończyste (<i>condylomata acuminata</i>)	382
1.2. Zapalenie pochwy – <i>vaginitis, kolpitis</i>	382
1.2.1. Zapalenie rzęsistkowe pochwy	384
1.2.2. Drożdżyca pochwy	384
1.2.3. Zapalenie bakteryjne pochwy.....	385
1.2.4. Atroficzne zapalenie pochwy.....	385
1.3. Zapalenie szyjki macicy – <i>cervicitis</i>	386
1.4. Zapalenie macicy – <i>endometritis</i>	386

1.4.1. Zapalenie błony śluzowej macicy (ostre i przewlekłe)	387
1.4.2. Starcze zapalenie błony śluzowej.....	388
1.4.3. Zapalenie przymacicz – <i>parametritis</i>	389
1.5. Zapalenie przydatków – <i>adnexitis</i>	390
2. Zakażenie ludzkim wirusem upośledzenia odporności i AIDS.....	393
3. Udział pielęgniarki/położnej w profilaktyce, rozpoznawaniu i leczeniu stanów zapalnych i zakażeń narządu rodnego kobiety.....	397
4. Badania diagnostyczne w ginekologii	403
4.1. Definicja	403
4.2. Planowanie badań diagnostycznych	403
4.3. Ocena wartości metod diagnostycznych.....	405
4.4. Ekonomizacja badań diagnostycznych	405
4.5. Metody uniwersalne	406
4.5.1. Wywiad.....	406
4.5.2. Klasyczne badanie ginekologiczne	408
4.6. Metody diagnostyczne zaawansowane	410
4.6.1. Diagnostyka obrazowa	410
4.6.2. Badania czynnościowe	412
4.7. Badania stosowane w celu diagnostyki szczegółowej w ginekologii	413
4.7.1. Badania cytologiczne.....	413
4.7.2. Badanie kolposkopowe.....	414
4.7.3. Badanie histopatologiczne.....	414
4.7.4. Badania bakteriologiczne.....	415
4.8. Badania wykonywane w diagnostyce niepłodności małżeńskiej	415
4.8.1. Badania dotyczące kobiety	416
4.8.2. Badania dotyczące mężczyzny	417
4.8.3. Badania dotyczące obojga partnerów	417
4.9. Badania stosowane w przypadku nietrzymania moczu.....	418
4.10. Badania inwazyjne	418
4.10.1. Bezpośrednia ocena miednicy mniejszej.....	420
5. Operacje ginekologiczne	423
5.1. Wstęp	423
5.2. Klasyczna metoda operacji ginekologicznych	425
5.3. Operacje ginekologiczne endoskopowe.....	426
5.4. Metody znieczulenia stosowanego w operacjach ginekologicznych	427

5.5. Przegląd podstawowych i najczęściej wykonywanych zabiegów operacyjnych w ginekologii.....	428
6. Przygotowanie kobiety do operacji ginekologicznej	431
6.1. Przygotowanie dalsze	431
6.2. Przygotowanie bliższe	434
7. Pielęgnowanie kobiety po operacji ginekologicznej	437
7.1. Wczesny okres pooperacyjny.....	437
7.2. Dalsze doby pooperacyjne.....	440
8. Ćwiczenia sprawdzające	443
Indeks	445